



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 29/07-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. apríla 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť R. B., trvale bytom L., prechodne bytom N., zastúpenej advokátom JUDr. S. J., B., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. Ro 23714/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo R. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. Ro 23714/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. Ro 23714/97 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. R. B. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Prešov p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Prešov je p o v i n n ý uhradiť R. B. trovy konania v sume 6 825 Sk (slovom šesťtisícosemstodvadsaťpäť slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jej právneho zástupcu JUDr. S. J., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 29/07-13 z 13. marca 2007 prijal na ďalšie konanie sťažnosť R. B., trvale bytom L., prechodne bytom N. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. S. J., B., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. Ro 23714/97.

Sťažovateľka uviedla, že je účastníčkou súdneho konania o zaplatenie 40 000 Sk s prísl. Dňa 25. augusta 1997 podala okresnému súdu návrh na vydanie platobného rozkazu súčasne so žiadosťou o oslobodenie od súdneho poplatku a s návrhom na vydanie predbežného opatrenia. Podľa jej vyjadrenia okresný súd nevydal platobný rozkaz, nenariadil pojednávanie a nerozhodol ani o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov a návrhu na vydanie predbežného opatrenia. Konanie ku dňu podania sťažnosti ústavnému

súdu trvá 9 rokov a 4 mesiace. Z uvedených dôvodov považuje sťažovateľka za primerané odškodnenie zo strany okresného súdu finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril okresný súd, zastúpený jeho predsedom, a to listom sp. zn. Spr 414/2007 z 22. marca 2007, kde sa okrem iného uvádza „(...) k nečinnosti súdu v období od 6.2.2001 do 15.11.2006 je potrebné uviesť, že v oddelení Ro v rokoch 1996 – 1997 napadlo 37 139 návrhov. Oddelenie pracovalo v počte 4 pracovníkov v pracovných pozíciách 1 tajomníčka a 3 asistentky. Nápad bol vybavovaný priebežne s tým, že až po pridelení troch vyšších súdnych úradníkov oddelenie platobných rozkazov vybavuje priebežný ročný nápad spolu zo zostávajúcimi vecami. Na základe vyššie uvedeného žiadame Ústavný súd SR, aby vyslovil, že postupom Okresného súdu v Prešove v konaní vedenom pod spisovou značkou Ro 23714/97 nebolo porušené ústavné právo R. Č. – B. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov zaručené článkom 48 ods. 2 Ústavy SR“.

Predseda okresného súdu uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Právny zástupca sťažovateľky v sťažnosti uviedol, že netrvá na verejnom ústnom pojednávaní.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh konania vedeného okresným súdom:

Dňa 25. augusta 1997 sťažovateľka podala okresnému súdu žalobu, žiadosť o oslobodenie od súdneho poplatku a návrh na vydanie predbežného opatrenia.

Dňa 9. decembra 1997 sťažovateľka požiadala okresný súd o vydanie platobného rozkazu.

Dňa 14. apríla 1998 okresný súd vylúčil návrh na vydanie predbežného opatrenia zo spisu a previedol ho do registra „Ncc“.

Dňa 14. apríla 1998 okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku, predloženie kópie živnostenského listu a upresnenie petitu.

Dňa 9. apríla 1999 sťažovateľka urgovala okresný súd o vybavenie jej právnej veci.

Dňa 16. apríla 1999 okresný súd previedol návrh na vydanie predbežného opatrenia do registra „C“.

Dňa 16. apríla 1999 sťažovateľka upresnila petit návrhu a predložila kópiu živnostenského listu.

Dňa 29. januára 2001 okresný súd vyzval sťažovateľku, aby dokladovala právnu subjektivitu odporcu.

Dňa 13. februára 2001 sťažovateľka odpovedala na výzvu okresného súdu z 29. januára 2001.

Dňa 10. apríla 2001 okresný súd požiadal o výpis z registra občianskych združení.

Dňa 15. novembra 2006 okresný súd vyzval sťažovateľku, aby oznámila, či trvá na podanom návrhu ako aj na návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku a návrhu na vydanie predbežného opatrenia. Sťažovateľka bola zároveň vyzvaná na špecifikáciu odporcu.

Dňa 16. novembra 2006 okresný súd vyzval sťažovateľku na predloženie potvrdenia o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch (ďalej len „potvrdenie“).

Dňa 14. decembra 2006 sťažovateľka okresnému súdu predložila potvrdenie a oznámila, že trvá na podanom návrhu na začatie konania.

Dňa 16. marca 2007 sťažovateľka odpovedala na dožiadanie okresného súdu ohľadom špecifikácie odporcu.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na prejednanie záležitosti v primeranej lehote.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej pod sp. zn. Ro 23714/97 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. Ro 23714/97 je zaplatenie sumy 40 000 Sk s prísl. z dôvodu zmluvnej pokuty v zmysle Občianskeho zákonníka, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Vec z právneho a skutkového hľadiska nevykazuje znaky náročnosti. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali viac ako 9-ročný priebeh konania. Okresný súd nerozhodol o predbežnom opatrení, nevydal platobný rozkaz a neurčil žiadny termín pojednávania.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd zistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu. Aj keď okresný súd pri hodnotení správania sťažovateľky nemal pripomienky, pozornosti ústavného súdu neušla skutočnosť, že sťažovateľka predložila živnostenský list až po roku od výzvy okresného súdu, čo nemožno hodnotiť ako súčinnosť so súdom.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu. Ústavný súd sa zaoberal postupom

okresného súdu v posudzovanej veci nielen z hľadiska sťažovateľkou namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska celkového priebehu posudzovaného konania.

Trvanie súdneho konania v dĺžke presahujúcej 9 rokov je ústavne neakceptovateľné, čo zdôrazňuje aj obdobie od 29. januára 2001 do 28. marca 2007, keď bol okresný súd absolútne nečinný.

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a skutočnosť, že hoci konanie začalo ešte v roku 1997, bol nečinný spolu 8 rokov a 1 mesiac, dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. Ro 23714/97 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na to, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. Ro 23714/97 konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojim rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, priznané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk poukazujúc najmä na celkovú doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v dôsledku čoho „*vyvolali psychický stav neistoty a očakávania, ako bude vo veci rozhodnuté, ako aj či bude v prípade jej úspechu vo veci možné ešte uspokojenie jej pohľadávky. Prieťahmi v konaní sa neustále zvyšuje neistota sťažovateľky a znižuje pravdepodobnosť, že uplatnená pohľadávka bude v budúcnosti uspokojená. Tento psychický stav neistoty umocnila aj skutočnosť, že okresný súd nerozhodol do dnešného dňa o návrhu na vydanie predbežného opatrenia (...)*“.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby fyzická osoba viac ako 9 rokov čakala na výsledok konania o zaplatenie 40 000 Sk s prísl., ktoré dosiaľ nie je právoplatne skončené. U sťažovateľky takýto postup okresného súdu oprávnene vyvoláva stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľky, princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv každej oprávnenej osoby, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadosťučinenie v sume 80 000 Sk, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu, je primeraným zadosťučinením spojeným s porušením označených práv sťažovateľky.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Sťažovateľka si uplatnila trovy konania v sume 6 888 Sk, ktoré aj bližšie špecifikovala. Ústavný súd však priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania iba v sume 6 825 z dôvodu jej právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby v hodnote po 2 730 Sk (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) a k tomu 19 % DPH v sume 1 037 Sk, pretože advokát je platiteľom dane z pridanej hodnoty. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2005 v sume 16 381 Sk. Ďalej ústavný súd podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. priznal právnomu zástupcovi sťažovateľky dvakrát náhradu režijného paušálu po 164 Sk.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2007